

40 ԳՐՅ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԻԹ

40 ԳՐՅ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծարանական

ՏՆՅՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՄԵՃԵԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 43

ՇԱԲԱԹ

1 Մայիս, 1899

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Անցեալ շաբաթուան «Ծաղիկ»ի թիւը եւ բնականը անուաղորոքեամբ չէ փոխուած եւ մնացած է թիւ 41 եւ ապրիլ 17, մինչդեռ պիտի ըլլայ թիւ 42 եւ ապրիլ 24:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Թ.Ս.Փ.Ա.Ռ.Ի.Կ — Եւրոպան չէ՛ որ մասնագէտ կ'ընէ:
Յ. Ս. ՀԱՅԱՐԱՆՆԵԱՆ. — Զրի նուագահանդէս:
Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ. — Համբու Նօթեր:
ՏԱԿԻՐ ԷՆՐՆԱԿԻՆԵԱՆ. — Դիմակը եւ դիմակաւորները:
Գ. Փ. — Երազ մը:
Գ. Տ. ՄԵՍՐԻՆԵԱՆ. — Իզմիրի նաւը եւ 1 անկայի խնայարը:
Վ. Փ. — Մայիսի բովեր:
ԲԻԿՄԱՆԻՆ. — Սյվազ գասապ հէք պիտի հիսապ:
ՈՒՆԿԻՆԻՆ. — Խօսակցութիւն մը Մաքսիմ Գորկիի կառաւորման մէջ:
ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՓԱՋԵԱՆ. — Կատակէ ծնած կատակ:
Ծաղիկի հետագիւրները:
Ազգային լուրեր:

ԵՒՐՈՊԱՆ ԶԷ՛ ՈՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏ Կ'ԸՆԷ

Եւրոպա երթալու տենչ մ'ունեցած ենք միշտ մասնագէտ կամ ուրիշ աղաւթական արուեստի մը տէր ըլլալու համար: Ինչո՞ւ այդչափ յարկ եւ լուսայի, եւ անկէ միայն սպասել ամէն տիպի կրթութիւնու եւ այդ յարումը այնչափ չափազանցուած է մեր մէջ որ տեսակ մը հիւանդութեան ախտանիշերը եղած են զայն իրադրութեւն համար մեր ի գործ դրած բոլոր միջոցները. եւ աւելին կայ. եթէ չյաջողինք, մեր ունեցած ընդածին յատկութիւնը,

եթէ երբէք ունինք, զարգանալու համար կուրծքեան կը դատապարտենք ու յուսախաբութեան կը մասնենք ինքզինքնիս. ա՛յ հիւանդութիւնը սկսած է, կը պախարակենք, կը մեղադրենք հարուստները, երբ անոնք մեզ չեն տար իրենց մեծաքանակ հարստութենէն մաս մը:

Վերջերս երկու օրիորդներ ներկայացան Բիւրալի խմբագրութեան Եւրոպա երթալու համար, բայց աւելի քաղցր է ըսել կանչուեցան, քանի որ նոյն շարժաթիւներէն յարգելի խմբագրապետը չեմ գիտեր ի՞նչ պատճառներով, վերացական պաղաւթարով մը որոշած է անոնց առաջինը՝ ըլլալ իրաւագէտ եւ համեմատական լեզուաբան:

Նախ ըսենք թէ որոշուած արուեստները ըստ ինքեան իրենց մէջ բարձրութիւն մը ունին. իրօքապ համեմատական լեզուաբան ըսելը, տիրանալ է բազմափոխանի հմտութեան մը, անուրանալի է այսօր իսկ իրաւագէտ՝ մտքին տալ է հոգեխօսական եւ պատճառաբանական զարգացում մը: Ի մի բան երկուքն ալ իրենց ընդարձակ տեղը ունին հրմտութեանց մէջ, բայց ոչ մեզի համար տակաւին:

Եւ ենթագրելով նոյն իսկ թէ պէտք ունինք, գործնական անաւորներու վերապահեալ է այն հմտութիւնը չի կրնար թիկունք ըլլալ այդ տեսակ արուեստի մը քանի որ տարօրինակութիւններ են անոնք իրենց համար, եւ եթէ դիմումներ ընենք այդ նորութիւնը մտցնելու համար մեր մէջը, անկարելիութեան կը դատապարտուինք:

Բիւրալի ժրջան խմբագրապետը, եթէ հոգեխօսօրէն ուսումնասիրած ըլլար մեր ժողովուրդը

նամանականդ հարուստները, պիտի գիտնար առաջուց թէ անոնք իրենց ունեցած պահպանութեան միջոցովը զինուած թուա՞մը մը պիտի ըլլան իր առաջարկած ազատական արուեստներու թիկունք լինելու հրաւերին:

Լաւ կ'ընէր յարգելի խմբագրապետը այն գաղափարը հրապարակելէ առաջ, քաջալերէր իրեն ներկայացող այդ երկու օրիորդները, հոս աշխատելու և ձեռք բերելու ըստ կարելոյն արուեստ մը, որ կարենար յագեցում ապա անոնց ունեցած աշխատութեան եռանդին, փոխանակ Եւրոպա երթալու ապահովութիւն ներշնչելու անոնց, փոխանակ զանոնք Պղատոնական երազներու ենթակայ ընելու:

Այն օրէն երբ մենք եւրոպական դաստիարակութեան համը առինք առանց անունըդ առնելու, նմանողութեամբ միայն կրթութեանք, չեղեցանք մենք մեր ասիական բարքէն, և փոխանակ լաւին տիրանալու, կազմեցինք եւրոպական նմանութեամբ խառն ալլանդակ բարք մը որ ամէն կերպով վնասաբեր եղաւ: Եւ անոնք որ տեղացի դաստիարակութեամբ լաւ մը կրթուելէ վերջը միայն Եւրոպա գացած են անոնցմէ անգամ շատ քիչեր լուրջ ներկայացուցիչը եղած են այդ օտար դաստիարակութեան:

Ո՛չ, օրիորդներ, ձեզ համար որոշեալ այդ ազատական արուեստը հայ ժողովուրդը չի կրնար մարսել, մակաբոյծ մը պիտի ըլլայ այն մեզ համար. տարօրինակութիւն մը պիտի ըլլայ և ոչ ուրիշ բան: Եւրոպան միայն մասնագէտ չըներ, օրինակներ մէջ բերելու հարկ չկայ, շատեր կան ծանօթ, որոնք իրենց անխնայ աշխատութեամբը ձեռք բերած են այնպիսի արուեստներ որոնք աւելի գովելի և գնահատելի եղած են քան Եւրոպայէն վերադարձածները: «Աշխատութիւնը յաղթող է» մեր ականջին մէջէն հնչող այս առածը շատ ճշմարիտ է:

Ձգենք սա մեզ դժուարութեան մտանդ առմէն դիմումներ ու դործենք լուրի մնջիկ և անոնք ուղղակի կերպով կուգան մեզ կը գտնեն: Ենթագրեմք թէ մեզ օգնողներ կը պակսին ու այնպէս աշխատինք. մանկավարժ, հոգեխօս, դաստիարակ ուսուցիչ, բժիշկ և ուրիշ ասոնց նման հայ ժողովուրդեան անօտար գիտութիւններու և արուեստներու տէր ըլլալ կ'ուզենք, կրնանք ապահովապէս, եթէ հարուստներու դրամին տեղ, մեր աշխատութեան քանակն ու որակը աւելցնենք:

Յառաջդիմել կ'ուզենք, աշխատելու փափաք ու իղձ ունինք, ջանանք հայուն մօտ, հայ ժողովուրդեան դրացի արուեստ մը ընտրել և այն ալ նախ ջանանք մեր երկրին մէջ սովորել և զարդացնել, և յետոյ եթէ կարելի ըլլայ, ասիական դաստիարակութեան արտադրած շէնքին վրայ արեւմտեան զարդարանքն ու դրուագը տալ:

ԹԱՓԱՌԻԿ

ՁՐՈՒ ՆՈՒԱԳԱՆԱՆՈՒՄ

Սոյն վերնագիրս կարդալով կարգ մը մարդիկ (որոնցմէ լէգէոններ կրնան կազմուել) ականջնին կաղամբի տերեւներու պէս պարզած, բերանին ներքնուղի պէս բացած պիտի սպասեն լուրիքիս, ուրախութեամբ մտածելով որ «Լէգէոն» մը պիտի տիրանան ի քաջալերութիւն արուեստագիտաց, զորս դնահատելու մէջ երբէք թերացած չենք, սոյնմանաւ որ դրամի խօսք չընեն մեզ: Մեր կեանքին զարմանալի երեւոյթն է այս. մէկ կողմանէ գեղարուեստ կ'ըսենք, դրամանութիւն կը պօռանք, բանաստեղծութիւն կը ճշենք՝ միւս կողմէ զանոնք յառաջացնելու համար երբ չորս ու կէս դահեկան տալ հարկ ըլլայ՝ ամենայն խնամով եւ զգուշութեամբ քառասուն կողանք կը դնենք մեր դրամապահալներուն բերանը, ի մեծ բողոք արուեստագիտաց ստամոքաներու, յ'երկառակութիւն գրագիտաց տափառներու, կոչիկներու եւ յ'ըզոտում բանաստեղծներու գլխարկաց: Եւ այս կ'ենթադրէ թէ բոլորովին կեղծ են գեղարուեստի եւ գրականութեան մասին մեր ամէն խօսքերը եւ գործերը ու միայն այդ ճաշարը ունենալնիս կ'ուզենք ցուցնել, միամտօրէն կարծելով թէ կրնանք կլլեցնել: Այդպէս չէ՛ յարգող պարոններ, մեծապատիւ ազաներ, ազնուաշուք էֆէնտիներ այդպէս չէ՛ քանի որ թոյլ կուտաք արուեստագիտաց անօթութենէ տոռասլիլ, քանի որ անտարբեր կը մնաք զգրագիտաց մտրոցիանութեան հանդէպ, եւ որ աւելին է անոնց կարողութիւնը կ'ուզէք վայելել ձրխապէս՝ ըսել է թէ մուրալիկի պնակէն դրամ գողցող անխիղճներէն մեծ տարբերութիւն մը չունիք:

Տխրապէս կը ժպտիմ շատ անգամ լսելով սա տեսակ խօսքեր «Էֆէնտի» եւրոպացիները ուրիշ մարդիկ են. բարձր արուեստագէտներ, գիտուններ, գրագէտներ, բանաստեղծներ ունին. Էֆէնտիմ ուրիշ մարդիկ են»՝ այս խօսքերը ընողներ արդեօք կը կարծեն թէ եւրոպացիները ի վերուստ առանձնաշնորհեալ էակներ են, արդեօք նախախնամութիւնը իր շնորհները միայն անանց պարգեւած է. չիտալը խելքս չի հասնիր ասան՝ գաղափարի իմ գիտցածս սա է թէ, երբ բաղդատենք տրեւմտեան եւ արեւելեան ժողովուրդոց բնական արամանութեան եւ ընդունակութեան աստիճանը՝ հաւատացէք թէ վերջինները մրցանակ կամ գէթ Բէն-Պալմաի բարենիշը կրնան չահիլ արժանաւորապէս:

Եւրոպացիները երբ նմանցնենք վարժարանէ ելած

մէկու մը որ հին ու նոր գրախանութիւնը սովորած է, թուաբանութեան տեսական կանոններուն լիովին տեղեակ է՝ հարկ է զմեզ ալ նմանցնել մտադրի շարժումները, որոյ սրամատութիւնը ու սրախօսութիւնը կրնայ գրագէտի մը նախանձը շարժել եւ գործի մէջ եփուն սեղանաւորի մը՝ որ թէ եւստորագրութիւն դնելու կերպը չի գիտնայ՝ առօրեայ գործառնութեանց հաշիւները մտքով նոյն իսկ վայրկեանապէս լը լուծէ. ըսել է թէ լեռան ծաղիկներ երբ զորս խնամելով քար լը հանենք եւրոպացիներու՝ որոյ մէջ Աստուծոյ տուած էն քառակուսի գլուխներ կը վխտան ֆառափոփ չի կարծէք. այս այս է:

Սա պէտք է ըլլայ մեր տրամաբանական ընթացքը. քանի որ արուեստագիտական կարողութիւն կամ ընդունակութիւն ունեցողը զրամ չունի եւ գրամ ունեցողը արուեստագիտական կարողութիւն չունի, ուստի մէկ կողմէ ընդհանուր դարգացման աշխատելով միւս կողմէ հարկ է ունեցողը չունեցողին տալ անշուշտ աղբիւր նպատակի համար. ատով անոնք ներդաշնակութիւն գոյանալով կը մոնենք յառաջացման, քաղաքակրթութեան շաղկին մէջ. Բայց ուրիշք այս ընթացքը. ո՛չ ամենեւին եւ գիշարդաբար ճիշտ հակառակ ուղղութեան մէջ ենք. եւ ահա թէ ինչպէս:

Օրինակի համար ջութակահար, դաշնակահար կամ նկարիչ էք. ահա հազար հրաւեր կ'ուղղուին Ձեր հասցէին, ձրիապէս վայելելու համար կարողութիւննիդ. եթէ գեղեցիկ ձայն ունիք՝ ձեր օձիքէն չեն թողուր ձրիապէս խանութիւն ընել տալու համար օղիի սեղանին քով. եթէ լրագրագետ էք՝ միշտ բարեացախամտութիւն կը ցուցնեն ձեր թերթի մասին եւ խնդ ու խելառ միջոցներ մտանոնիլ կ'ընեն յաջողման համար, որպէս զի կարողանան ձրիապէս կարգալ, կերպով մը քթերնուդ խնդալով. պէտքէնիք, գծու շահամուլներ՝ որոյ մէկ նմանք Չէլէնիս՝ այնքան բնական կերպով ներկայացուց Մալէկի մէջ. Հիմայ ա՛յս տեսակ մարդոցմ: գեղարուեստական եւ գրական քաջալերութիւն կ'սպասենք. Աստուած չառ քաշել չի տայ. անոնք իրենց պատասխանը ունին «էֆէնտիմ եւրոպացիները ուրիշ մարդիկ են եւն. եւն.»: *

«Բայց վերնագիրդ ո՞ր մնաց, ձրի նուագահանդէսը ի՞նչ է» պիտի հարցնէք. իրաւունք ունիք բարեկամներու պօշտօնալոյսութիւնը տանել է ահա, ես ալ բացառութիւն չպիտի ըլլայի եւս. չ'կոյ՛ անանկ գրողներ (հեռու վրայէս) կամ քարագիշներ որք ընթերցողաց կամ ունինդ րաց քըթէն բռնելով փողոցէ փողոց Հը պտայնեն, ուր երթալնին իրենք ալ չգիտնալով եւ յանկարծ անձանթով վայր մը կը ձգեն ու վերջակէտը կը չեն կամ բեմէն վար կ'լնեն, ընթերցողաց կամ ունինդ րաց թողով հանելու յուծելու պաշտօնը Բայց ես անանկ անվայել բան մը չեմ ըներ, ուստի խօսքիս թելը վերստին չի կորսնցուցած ըսեմ ու լինայ:

Իմացաք անշուշտ Հանրի Մարթօ անուն հուշակաւոր ջութակահարը որ եւրոպական մեծ քաղաքներ այցելելով

վերջապէս մայրաքաղաքս եկած է նուագահանդէսներ տալու կէսական ոսկի մսից տոմսով, զորս սպառելու համար ի՞նչ ու չ'լնենք եղան չնորհիւ Պ. Քօմէնտինիէրի, որոյ դանիլը քիչ մնաց ճաթէր նորանոր միջոցներ գտնելու ճիգէն. երբ ինծի ուրիշ միջոց հարցնէր, պիտի առջարկէի Պ. Մարթօի կենդանագրերուն ձեւը աւելի ճոխացնել. օրինակի համար ան'ուղնէն ելլելը, Բաւալիի խցիկ երթալը, ճաշելը, յօրանջելը, փռքտալը եւ այսպէս դիտողները ջութակահարին յերգին կեանքին տեղեակ ըլլալով աւելի դիւրաւ կ'ընտանեանային իր արուեստագիտական կարողութեան Բայց Բեհմէ կէտը կայ, մէկ կողմանէ Պ. Քօմէնտինիէր գլուխը կը պայթեցնէր միւս կողմէն դարգայեալ ազնաւաշուք էֆէնտինիէր ճաթած գանկեր աւելցնելու տենչով, չարատանջ կերպիւ կը խորհէին Պ. Մարթօն ձրիապէս մտիլ ընելու միջոց գտնել եւ կը գտնէ. Մեծահարուստ եւ զարգացեալ ազգային մը ճաշի կը հրաւիրէ զՊ. Հանրի Մարթօ եւ պատուասիրութեան քօղին տակ կ'ուղէ վայելել եւ շատ մը հիւրերու ալ վայելել տալ ձրի նուագահանդէսի կրկնակի հաճոյքները ըստ անտեսագիտական օրինաց կամ ըստ պէտքէնիք կանոնայ. Իսկ Պ. Ջութակահարը, որոյ հոտառութեան կարողութիւնը արուեստագիտական կարողութեանը հետ կը մրցի՝ հասկնալով թաքուն նպատակը փառաւորապէս կ'ուտէ, կը խմէ, բերանը կը սրբէ եւ կ'սխի շաղակրատել ջութակէ դատ ամէն նիւթերու վրայ. Տնեցիք կ'սխին տագնապիլ այս անտարբերութեան համար եւ միջոց մը կը խորհին խօսքին ծայրը ջութակի բերելով քանի մը կտոր զարնել տալու եւ կը բերեն ջութակ մը փորձելու համար. Պ. Մարթօ ձեռք կ'առնէ, տակը վրան կը նայի, թելերը կը պրկէ կը թուլցնէ եւ առանց եղանակ միակ նուագելու կը վերադարձնէ «գէշ ջութակ չէ» ըսելով. Կրնաք անշուշտ երեւակայել ընդհանուր ապշանքը եւ յուսախաբութիւնը որ երեւցաւ ներկայից գէմքերուն վրայ. չիտակը ծաղրանկարիչի յատուկ աղւոր նիւթ. եւ եթէ Բեհմէն բարենիշի մենաշնորհը չունենար կը փափաքէի ոսկեգօծ բարենիշ մը տալ Պարոն Հանրի Մարթօի:

Սիրելի ընթերցող, այս է ձրի նուագահանդէսը, իսկ երբ ըսես «երկնիցն լերինք յերկունս եւ ծնու մուկն ջիջին» կամ ըսես «Աստուած շատ քաշել չի տայ, Աստուած խելք տայ» ես ալ այդ մագթանքներուդ համար խորին չնորհակալութիւնս յայտնելով մնամ կախ կախ րէշերուդ ամենախոնարհ ծառայ:

Յ. Ա. ՀԱՋԱՐԱՊԵՏԵԱՆ.

ՏՊԱՐԱՆ Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Զիւլայիւլի խան քիւ 18

Տպագրական ամէն տեսակ գործեր փութով և խնամքով կը կատարուին: Չափաւոր գին:

Գաւառներէ յանձնարարութիւնք պէտք է ուղղուին թերթիս Տնօրէնութեան:

ՀԱՄԱՐԱՆ ԵՐԵՐ

Ուրիշ՝ ուր Ամեն Հայ Կողմիսի Առաջնորդական Կալիցիին իշխանի մատուցած պաշտոնական մէկ տեղեկագրին սարսուռին տակ ընկճուած ու սրտաբեկուած ատեն, վիճակուեցանք երէկուան մնալ, եւ նախընթաց օրը փոխանակ խորհրդական ընկերութեան արագընթաց շոգենաւը մանկու, պարտաւորութեանք օրուան տրամադրելի Ռուսական շոգենաւով ուղեւորիլ:

Առաջին անգամը չէ որ Ռուսական շոգենաւ նըստելու դժբաղդութիւնը կ'ունենամ: 1882ին ալ Ս. Էջմիածին գացած ժամանակս՝ միեւնոյն փորձանքը՝ ժամանգած եմ: Բայց տարիներու հօլովմամբ, գողցես մոռցած էի Ռուս նաւատարներու եւ գործակալներու ընդհանրապէս անհամար ընթացքը, ոչ մարդասիրական չարժուածք, եւ զէպ ի նաւորդաց ունեցած կոշտութիւնները, եւն. եւն.:

Շոգենաւին կէ-վերէի կողմը նստողները՝ ցերեկը արեւուն տապին դէմ եփուեցան, խաշեցան. խի գիշերները՝ խոնավութենէ զերծ մնալու համար, հազիւ հազ առաջին նաւապետին մատուցուած բողոքներուն չնորհիւ, կարողացան թէ-թէներու տակ պատսպարուիլ: Բայց ի՞նչ թէ-թէ՝ ամէն կտորէ կարուած, կարկուտած, ու փակցուած:

Շոգենաւին ամենէն առաջնակարգ նստորդը կը նըկատուէր Զմիւռնիոյ Պարսից հիւպատոսը, որուն ի պատիւ, շոգենաւը պարզեց զրօշակ: Եւ այդ պարսիկը՝ շոգենաւուն մէջ իր իշխանաւայել շաւէ հագուստներովը ու աւանդական արծաթեայ կլիկովը կը սոնքար առաջնակարգ արահին մէջ փառաւորապէս բաղմած:

Բայց ինչպէս ամէն մարդ՝ իր ընկերը, իր գաղափարակիցը կը վնասէ, որպէս զի պարապ ժամանակ չանցունէ, եւ օգտուի այդ ուղեւորական ամուլ ժամերէն, եւ ալ դտայ ժողովրդական խոնարհ դասակարգին մէջէն՝ ինծի յարմար մի պատուական ընկեր, որ իր արհեստին շնորհիւ՝ աշխարհիս մէկ ծայրէն միւսը գրեթէ չըջաղացած է, եւ անձամբ կատարած յատուկ ուսումնասիրութիւններէն օգտուիլ կը փորձուէի, զանազան ձեւերու տակ հարցունքներ ուղղելով իրեն:

* * *

Ինծի մօտէն ճանչցողները գիտեն թէ, ես երկու քանի սիրահար եմ գլխաւորապէս:

Ա.—Հայ ազգագրութեան ամէն ճիւղերը մշակել:

Բ.—Հայ արհեստագիտաց վրայ մանրամասն ծանօթութիւններ քաղել:

Շոգենաւի ընկերս երկուքէն ալ քիչ չատ կը գոհացնէր նախասիրական հետաքրքրութիւնս եւ հետազոտութիւններս:

Հնկերս բնիկ Ագուլեցի եւ անունը Պ. Մնացական Բալդուրեան էր:

Մօտէն կը ճանչնար Պ. պերճ Պոռնեանցը, Պ. Յակոբ-Մելիք անուանի վիպագիրը, եւ ուրիշ ծանօթ գիտնական կարգ մը դէմքեր, եւ հրապարակագիրներ: Բայց

չի մոռնամ ըսել թէ, ինքը ճարտար մեքենագործ էր, եւ երկաթագործութեան վերաբերեալ ճիւղերը քոջ մտկած: Ուսումը տաած մէկը չեմ, կ'ըսէր ինքը, «այլ փոքր դպրոցներու մէջ կ'որդացած» գիտէր՝ մանաւանդ իր ծննդավայրի աւանձնաշնորհեալ լեզուն՝ չո'կերէնը, որուն խիստ հետաքրքիր էի խմանալ մօտէն:

Ինչպէս Հին-Նախիջևանցացի՝ Կը-Կոմ Սաւաթը անունը կուտան, այսպէս ալ՝ Ագուլեցուց համար Չոկ կ'ըսեն:

Չոկաստանը կաղմուած է Հանդամէշ, Տանակերտ, Քաղաքի, Տիարը, Ճըզնայ, Ներքին-Ագուլիս հայաբնակ գիւղերէն:

Չոկերէնը՝ որչափ կ'ըսէինք հասկնալ, տեսալ մը ծածկութեան թիւն է: Իրենց մէջ միայն կը փոխանակեն եւ զեր այս լեզուն:

Չոկերու բարբառով արգէն յատուկ գիրք մը երկասիրուած է անմոռաց Պ. Սարգսի կողմէ, որ այժմ մեռած է:

Չոկերէն լեզուով հային ՀՈՅ կ'ըսեն, քաբին ՏՈՐ, էկին՝ ԻԿ, եւ «ըթէ-թին» կ'ըսեն:

Գրելու մէջ տարբերութիւն չունին Չոկերը, այլ խօսուածքի մէջ է գտնուած զանազանութիւնը:

Երբ հին ատեն՝ Պարսիկները ուզած են հայերէն խօսուածքները խմանալ, Ագուլեցի ազգայինը՝—որ բարեպաշտ են եւ 12 եկեղեցի ունին— իրենք իրենց մէջ լեզու մը հնարել փորձած են, եւ յաջողած են կազմակերպել բուն չո'կերէն լեզուն:

* * *

Մեր ուղեկիցը՝ հազիւ 42 տարեկան, երեք արու զաւակաց տէր, բայց փորձառու եւ օժտեալ արհեստաւոր մէկը: Մեծ ճարտարութեամբ կը խօսէր բայց ի հայերէնէ, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, պարսկերէն, տաճկերէն, Ափրիկէի զուլուերէն, եւ այլն լեզուները:

Արհեստը սովորած էր Տփլիսու մէջ, եւ իր արհեստին ճարտարութեանը համար Թրանսկալի երկու կարգի Քաւները ունէր: Ինչպէս նաեւ այլ եւ այլ կառավարութիւններէ զանազան պատուաւորութիւններ եւ վճարագիրներ:

Իր արհեստը ի գործ դնելով, եւ աւելի կատարելապարտեալ համար՝ 27 տարեկանէ ի վեր շարունակ կը ճանապարհորդէ: 15 տարեկան եղած ատեն՝ առաջին անգամ Բեդրասուրի ուղեւորած է, եւ յետոյ Գերմանիա, Վիեննա, Իտալիա, Պոլիս, Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս, Եւֆրատ, երկու անգամ Երուսաղէմ, եւ գրեթէ աշխարհիս բոլոր քաղաքները այցելած է:

1884-85ին, կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ, Երեւանայ մէջ երկաթագործի խանութ բացած է եղեր:

Ինքը ջերմ Մելքիսեդեկեան մըն է: Շարունակ կը սիրէ անոր վրայ խօսիլ, անոր նկատմամբ զուարթ տեղեկութիւններ ստանալ: Եւ երբ զիս շարունակ կը խօսեցնէր, կ'ուզէր որ՝ խօսակցութիւնիս Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանով սխէի, եւ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի գրական գործունէութեան տեղեկութիւններովը վերջանար:

մեմատ կը վարեն դպրոցները:

Արդեօք դիմակաւոր չէին Պօթուշանի ազգայիններէն անոնք որոնք իրենց կարգաւորած—կէօքեանին պէս չըլլայ տա ալ—քահանային ներողութիւն չորհուրելը կը խնդրէին:

Դիմակաւոր չե՞ն այն թաղականները որոնք խնայողութիւն ընելու համար ամէն անկարգութեան եւ խռովութեան տեղի կուտան:

Միեւն դիմակաւոր չե՞ն այն եկեղեցականները որոնք նշխարաբար խռովեան հանդէսներ կը կազմակերպեն եկեղեցիին մէջ:

Եւ դեռ ինչ առաջ երթամ արդեօք մեր լրագիրներուն 100էն 95ը դիմակներով չե՞ն տեսնուիր—անշուշտ իրենց գործերէն տարակուսելուն համար:

Ուրեմն դիմակաւորները իրաւունք ունին երբ կ'ըսեն թէ այս աշխարհիս մէջ ամէն մարդ դիմակաւոր է եւ կեանքն ալ արդէն մարդուն վրայ դիմակ մը չէ՞:

Սիրելի Վահան էֆ. հիմայ հասկցա՞ք թէ դիմակը միակ բարոյականին չի վերաբերիր: Բնականօրէն քեզք եւ պիտի տեսնէք որ ձեր շուրջը գտնուողները եւ դուք իսկ, դիմակաւոր էք:

1899 ապրիլ 22

ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԵՐԱՋ ՄԸ

Գարնանային օր մը առաւօտէն մինչեւ երեկոյ աշխատելէս ետքը տուն վերադարձայ, եւ որովհետեւ յոգնած էի, շուտ մը ընթերցի եւ պառկեցայ:

Հագիւ թէ Մորիէոս իր անուշալ թմրութիւնները իջուցած էր քնով ծանրացած արտեւանունքներու վրայ, եւ ահա անթիւ տնհամար մօեղներ, լուեր ու մըլուկներ մոլեգնաբար յարձակեցան վրաս եւ սկսան ծակծրկել բոլոր մարմինս:

Ի սկզբան փորձ փորձեցի աւել մը ածելով ջրամոյն ընել այն անախտան միջատները եւ քունս շարունակել, բայց տեսնելով որ անկարելի է այս, աշաչեցի զմեծն Մորիէոս որ ծանրանալով ծանրանայ վրաս, գէթ խայթահարիւ չղգալու համար:

Լոյսի եզաւ խնդրեք, քնացայ եւ երազ մը տեսայ: Մեռեր եմ:

Արեւը մարը մտնելու պահուն մարմինս եկեղեցի փոխադրեցին:

Միեւն արական է ըսել որ նոյն միջոցին տանս առջեւէն դիպուածով անցնող մի պանդուխտ ծերունի քահանայ, տեսնելով դադաղիս առանց հոգեւոր պաշտօնէի եկեղեցի փոխադրուելը, ինքնայորդոր փութաց լնու այս թերին՝ իրեւ կատարեալ այր Աստուծոյ:

Գիշեր էր . . . գարնան այն գով գիշերներէն մին, յորում մարդ տխուր ձմեռը կը յիշէ լսելով փչող ցուրտ հովերուն մանչիւնը:

Լուսնալու մօտ դադաղ մ'ալ ընդին քովս դրին:

Կենդանեաց աշխարհի վիժուէրը տակաւ կ'աւելնար, բայց մենք չէինք դիտել ինչե՞ր կ'անցնէին կը դառնային հոն, քանզի հրաժարած էինք երկրաւոր կեանքէն

եւ պատրաստուած մարդոց մշտնջենական բնակավայրը չուելու . . .

Ուղեկիցս անտուկ-դադաղի մէջ դրուած էր իսկ ես հատարակաց ճաղէն մէջ երեսս բաց պառկած ըլլալով, կարծես որոշ կը տեսնէի հոգեպան անշուք խորանին պատկերը՝ առաստաղէն կախուած կանթեղի մը ազօտ նշոյլներովը սղողուն: Աստուածորդին Յիսուան էր այն, որ ծնրադիր կ'աղօթէր Դեթսեմանիի պարտեզին մէջ եւ կ'ընդունէր երկնաւոր Հօրը՝ հրեշտակին միջոցաւ իրեն մատուցած չարչարանաց եւ մահու բաժակը:

Լուսցաւ:

Եկեղեցւոյ զանգակները տխուր զօղանչմամբ մեռելական աղօթից սկսումը կ'ազգարարէին:

Չորս սեւազգեստ դադաղակիրներ ուղեկիցս հոգեւորուն տաճարը փոխադրելով յատուկ պտուղանդանի մը վրայ դրին: Սրտազարդը սկսաւ:

Մնտուկ-դադաղը ծածկեցին թաւշեայ մի փառաւոր ծածկոցով, զարդարեցին ծաղիկներով . . . եւ երկտառան շղարչապատ կերտներ սկսան վառել դադաղին շուրջը: Տաճարը յուղարկաւորաց հոծ բաղմով թեմբուած էր:

Կենդանեաց անտեսանելի կմախք-մահը վերստին տեսայ, ո՞վ զարհուրանաց . . . որ գերանդիւով վերառած՝ իր որսը պարունակող փողփողուն դադաղին շուրջը կը թռչտէր գիւլային քան քաներ բարձրացնելով:

Միւս անգամ տեսնելով դժոխաբէմ մահը իր ցուրտ եւ հեգնիչ ծիծաղով իր որսին շուրջը, սառած արիւնս կարծես կրկին սառեցաւ երակացս մէջ . . . Ա՛լ չուղեցի հետաքրքրանք հետեւիլ դժբաղդ ուղեկիցս դարձաւունքս դադաղին եւ զմայլիլ անոր շուրջը սփռուած ծաղկանց եւ սերձանաց վրայ, ա՛լ չուղեցի լսել խօսուած դամբանականներն ու եղերերգները, եւ յուղարկաւորաց բաղմով թեման հետ խառնուելով չըլլի փողոցները, դիտել թափորին ընդ առաջ տարուած պատկերն ու դադաղին ծոպերը բռնող սգակիրները:

* * *

Կենդանեաց աշխարհի վիժուէրը դադրելու պահուն հոգեւորան երկաթեայ դուռը գլղղմամբ բացուելով քահանայ մը եւ չորս դադաղակիրներ ներս մտան:

Քահանան սկսաւ մեռելոց յատուկ աղօթքը կարդալ վրաս չո՛ւտ չո՛ւտ եւ յապաւելով քանզի ժամանակը անցած էր, եւ վերջին օրհնութեամբ մ'ալ կ'ընդօրին վրայ նշխար մը դնելէ ետքը հրամայեց դադաղակիրներուն ճաղ վերցնել:

Միեւն արական է ըսել որ մարմինս հոգեւորուն դուրս հանուած միջոցին եկեղեցւոյ զանգակը մի անգամ զօղանչեց, տա՛նի . . . եւ դադաղս մինչեւ եկեղեցւոյ դուռը պատշաճ աղօթիւք առաջնորդուեցաւ:

Դադաղակիրը եկեղեցւոյ դուռնէն համբայ ելան եւ չո՛ւտ հասան գերեզմանատուն, ուր ինձի պէս առջինս մեռելներու խոնկ եւ աղօթք մատակարարուելու համար յատկապէս սպասող մի պանդուխտ քահանայ խաչ եւ Մաշտոց ի ձեռին մօտեցաւ դադաղիս եւ ցետ պատ-

չաճ աղօթից ընթերցման մարմինս յանձնեց հասարակաց մօր՝ հողին . . .

Իբրեւ յուղարկաւոր դադաղիս կը հետեւէին հեւ ի հեւ ազգականներէս երեք հօգի, եւ դրացիներէս՝ հայ մը եւ յօյն մը:

Ձի մոռնամ ըսել թէ՛ դիշերը այցելեցի ուղեկից բարեկամիս սրտակազարդ շիրիմը որ իմինէս շատ հեռի չէր եւ գիտ ծանօթացնելէ ետքը որսկիտութիւնը հարցուցի:

—Ա՛հ, եղբայր, պատասխանեց, շատ անհանգիստ եմ, քանզի մարմինս արդէն սկսած է ներսիլ գոնէ սընտուկ—դադաղը գերեզման իջուցուելու պահուն մէջը քիչ մը հո՞ղ դնեն . . . : Ի՞նչ եղան ծաղկելութենէն, ո՞ր էր թէ՛ անոնց համար ասիով տրուած ոսկիներուն մէկ տասներորդովը գերեզմանիս շուրջը ձեռք պարզող թշուառ մուրացիկները միտթարէին . . . արդեօք ո՞րքան սրտաբուլիս օրհնութիւններ պիտի շտեղացնէին գերեզմանիս վրայ . . . : Ինչ եւ է, բարեկամ, դու ե՞րբ թաղուեցար:

—Այսօր արեւը մարը մտնելու պահուն:

—Շատ ուշ մնացեր ես, բարեկամ, պատճառը:

—Պատճառը մի՛ հարցնիր:

—Կը խնդրեմ:

—Քանզի աղքատները ընդհանրապէս մէյմը առաւօտուն շատ կանուխ, մէյմալ արեւը մարը մտնելու ատեն ի հող կ'իջնեն:

—Ի՞նչ հաճոյք է այդ:

—Այդ բանը աղքատին համար հաճո՞յք կը համարիր, բարեկամ . . . Գիշեր բարի ուրեմն, ըսի թթուածերես:

—Կը հաճիք շնորհք մընել ինձ . . . :

—Սիրով:

—Հաճեցէք ուրեմն դադաղիս կափարիչը վերցնելով մարմինս հողով ծածկել:

Նկատելով որ դրացիս է, ուղեկիցս էր եւ նկատուիով որ մեռելոց կամքը նուիրական են, փութացի առաատ հոգ մատակարարել ուղեկցիս եւ հեռացայ քովէն շուտ շուտ:

Գ. ֆ.

ԻՉՄԻՐԻ ՆԱԹԸ ԵՒ ԼԱՆԿԱՅԻ ԽԵՆԱՐԸ

Կ Ե Ա Ն Ք Է Ս Է Ձ Մ Ը

(Շարունակութիւն 42 Թիւէն եւ վերջ)

Մինչեւ այդ իրիկունը իմ սիրուհիներս կարմրուկ ոսկիներն էին. բայց չեմ գիտեր ի՞նչ զգացումներով կուգային բոլորովին փոխուիլ բոլոր դադափարներս, այդ վայրկենէն սկսեալ: Տանը մէջ երկու աղջիկ կար մէկ հասակով ինչպէս գիտենք մէկուն անունը ճերմակ միտուսինը Սեւ էր: Օր. Ճերմակ՝ այնչափ գեղեցիկ էր որ երեսը նայելու կ'ամչնար մարդ: Դէմքին այս գեղեցիկութենէն գատ, ընթացքով այ քաղաքավար ու կոկիկ էր, պարզապէս Իզմիրի նուա մէջ: Իսկ օր. Սեւ՝ բոլորովին հակառակն էր իր քրոջ: Անունին տէրն էր, Սեւ, անձուքի, վարնոց գէմք մ'ունէր որուն վրայ նայողին սիրտը կը խառնուէր եւ ութը օրուան կերածը ետ կուգար: Կռնակով կրիայ եւ կուրծքով Բաբեֆէն կը գե-

րագանցէր: Ընթացքով թէեւ կ'ուզէր հաւասարիլ իր քրոջ, սակայն չէր կարող յաջողիլ. որովհետեւ ամէն շարժումներուն մէջ ահամայ փափէլութիւն կը ցուցնէր: Ասիկայ ալ պարզապէս Լանկայի խելաք մէջ:

Հայրերին՝ Տէմիր գլուխ էֆէնտին կատարեալէս երկաթ գլուխ մ'էր, բայց այս անունով դեռ շատ քիչ կը բացատրուէր իր վայրենիութիւնը: Նթէ Կարս՝ ըսենք աւելի ճիշտ ըսած պիտի ըլլանք. որովհետեւ իր կինը դժուար մը պէս ազացի հարուածներով պինք որ կողմ որ ուզէր կը քշէր:

Նրբ տուն վերադարձանք, մայրս ինձ խօսք բանալ ուղեկով:

—Հաճի աղա, ըսաւ, սղտիկը չէ ամա, մենք շատ պատուական աղջիկ էր:

—Ճիշտ է, դուն ալ ինծի պէս խորհեր ես, պատասխանեցի մօրս, բերնէն խօսք մ'առնելու դիտումով:

—Մինչեւ ե՞րբ պէտէր պիտի մնաս օդուլ, ըսաւ ըսած խօսքերէս քաջալերեալ, ինչո՞ւ չես կարգուիր, առտուն կը ծերնաս ա՛խ վա՛խ կ'ընես, վերջի պիտի փարա չընես: Քանի մը ողջեմնէ Ս. սրտակց տեսնա՛մ զաւակս, ինչո՞ւ կը խնայես ինծի մէ, մեռնելէս ետքը պիտի կարգուիր: չտէ տս նոր ե՛լող դրացիին մեծ աղջիկը քեզի շատ յարմար է, քիչ-քիչ Խզմիսցին շատ աղէկ կ'ըլլայ, առ աղջկան հետ թող կարգուիր իշտէ կ'ըսեն կոր:

—Սանքի տայ իրիկուն մտքէս տառնի բան մը անցաւ ամա, ճակելութիւն կ'ըլլայ . . . :

—Ձէ՛, ինչո՞ւ ճահիլութիւն պիտի ըլլայ, փառք Աստուծոյ Իզմիրին մէջը չի կայ քեզի պէս մը, ո՞ւրի՞նչ ապառ ունի: Քանի եօր քու մտքէդ ալ իմինէն ալ անցաւ նէ, ըսելէ քի Աստուծով է, վաղուքն Բեւէ չի կայ, կ'երթամ խօսք կապ մը կ'ընեմ . . . :

—Շատ առաջ մի երթար, կամաց կամաց, իշալլահ աղէկ կ'ըլլայ տէ բան մը կ'ընենք ըսելով գացի պատկեցայ:

* *

Բաւական ժամանակ անցաւ: Այլ եւս խնամիրութեան կէնքերը շատցան: Վերջապէս Լանկայի ժամանակուան Իզմիրի Սաաֆնորդին միջնորդութիւնովը խօսք կապ մը ըրինք լմնցուցինք եւ քիչ ժամանակէն հարսնիք պիտի ընէինք: Լանկայի խելաքին մայրը, պատեհ առիթէն օգտուելու համար, Իզմիրի նուաք քովը կանչելով,

—Աղջիկս, կ'ըսէ համոզելու ձեռով մը, Հաճի ապառն հետ խօսեցայ, ըսաւ որ հարսնիքը փառաւոր պիտի ընէ, ուստի դուն պէտք է որ Իզմիր երթաս, որպէս զի ապառն չոգենաւներէն մէկուն մէջ նստինք ու փառաւորապէս հարս առնել գանք: Արդ՝ վաղը քեզ ճամբու պիտի դնեմ առանց Իզմիրէն մարդ գիտնալու, որ վերջը Էնկէ-պէնէ գան, զարմանա՛ն: Աղջիկը կը համակերպի եւ հետեւեալ առտու Իզմիր կը մեկնի, այն յոյսով թէ չոգենաւներով իրեն ետեւէն պիտի երթան:

* *

Չերկարեմ, բոլոր պատրաստութիւնները մեծ փութկոտութեամբ կատարեցինք եւ հարսնիքը ս'ստանք (սեւ

որ սեւ ստաթ), Բոլոր Նիկոմիդիացիները պարսկութեան մէջ էր, որովհետեւ քաղաքին հին քաղաք էր ամուսնացողը: Մօրս ուրախութիւնը սահման չունէր, Իսկ ես, այլ եւս նոր աշխարհ մը մտած ըլլալ կը կարծէի ինքզինքս, մէկ երկու օրէն նմանը չգտնուած գեղեցկութիւնով աղջիկ մը իմ կինս պիտի ըլլար. ուստի ստակ չէի խնայել: 500 տակի ալ աղջկան կողմը դրկեցի, (հարամ գէշի՛ր ըլլար հէմէն) որպէս զի հանդէսին փառաւորութեան համար բան մը չխնայեն: Վերջապէս հարսնիքին կիրակի գիշերը, քառաձի կառքերս լծել տուի եւ հարսը մէջը դրնելով՝ ճամբան երկար ըլլալու համար, տանը ետեւի դռնէն դատ ճամբով մը, ամբողջ Իզմիտի շրջանը ըրինք անձայր թափորով մը, Երկու ժամ պտույտէ վերջ, հասանք մեր բնակարանը, ուր կ'սպասէին չաթալ թաղերով 10 եպիսկոպոսներ, — յատկապէս բերել տուած շէր. — 30 վարդապետներ, 50 քահանաներ եւ անթիւ սարկաւագներ ու զպիրներ:

Նայիսկոպոսներուն ամէնէն աստիճանաւորը, երկու ամուսնուած մօտենալով՝ ձեռքերնիս իրար միացուց «տառալ զձեռն» ըսելով: Հարսը վայրկեանապէս դիտելով տեսայ որ, առաջին անգամ տեսածիս շնորհ չունէր. . . սակայն մտածեցի թէ, կրնայ ըլլար որ արտակարգ յուզումի մը արդիւնք լինէր. ուստի դարձեալ առաջի մտածումներովս յոխորտալ սկսայ, այլ եւս քովս սեպելով սրտիս սիրածը: Պսակի արարողութիւնը կատարուեցաւ: Հանդիսականները իրենց անվերջ բարեմաղթութիւններով եւ շնորհաւորութիւններով պերճալի արահը կը թողագնէին:

Շատ մայրեր ու օրիորդներ յուսախաբութեամբ լեցուած, անձայր անէծքներ կը թափէին վրաս. . . Այսպէս սեծ ոգեւորութեամբ հարսնիքը տեւեց ամբողջ շաբաթ մը:

* *

Չը մոռնամ ըսելու որ այն ատենները հարսնիքէն վերջը, դեռ չաթաթ մըն ալ հարսը կը մնար իր հարսանեկան հագուստներով, որ կը բաղկանար պոյճ Եւ Բաբէ մը, զլիտն վրայ հաստը «ճէճալ» մը եւն: Շաբաթը անցաւ: Հարսը մերկացաւ իր արդուզարդէն, որպէս զի սկսէր իր ընտանիքին մէկ անհատը տանը գործերով ղրաղելու: Ո՛վ յուսախաբութեան. . . Իզմիտի նուրիս տեղ՝ Լանկայի Խեբեբէ քչեր էր սանդղամետներու ծնունդը. . . :

Ան քա՛ր ճնելիք, փո՛սղը ելլելիք, ճիտը տա՛կը մընալիք, լեզո՛ւն պապանձելիք, չօլիազ արարածը, բաբութալը ճնէլէլը, կարմուռի խնձորին տեղ՝ սապանձայի քալիճառ տուեր էր ինձ: Ա՛խ, կայծակներու գա՛ր հէմէն, մարդապատկեր դադանը, անօրէն անաւերիչ փորձանքը, քո՛յր սաղայելապետին, ղղում պատռո՛ղը, լեռներ չէնցնո՛ղը, Կեբեբէն փշուտ մշուտ ներս հրո՛ղը, եռմուռճախին սալաթան, տուտու էյրիի սալորին տեղ՝ Ատաբաղարի կծու սխտորը տուեր էր ինձ: Ա՛խ, չընսեմ: Վարիէթս չիւրիւմիլ եղաւ: հէ՛յ վախ. . . :

— Բ՛ւ՛ք. . . փի՛ստ, փի՛ստ. . . կատուն անկողինս է մտեր ձեռքս ճանկեց:

Ա. Բոս, Երազիս մէջ անդամ երջանկութիւն չի գտայ: Պարտիզակ Գ. Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

ՄԱՅՐՍԻ ԶՈՎԵՐ

Ա Բ Ա Ն Օ Ց

Երբ բնութիւնը՝ թօթափելով ձմեռնու ձիւնը, գարնանամուտի կանաչներով կը պճնուի, երբ ծառերն ու ծաղիկները ցուրտէն ու սառնաշունչ հովերէն յոգնած ծաղիկներով ու կոկոններով կը բեղմնաւորին, մարդն ալ ասոնց հետ իր մուշտակն ու բրդեղէնը մէկ կողմ թողած թեթեւ թիթեռնիկներու պէս կ'իյնայ բնութեան ծոցին մէջ փնտռելու այն ոյժը որ ձմրան թմրութիւնը տկարացուցած էր իր մէջը: Օգտուելու համար առիթ էն, վայելենք սա մայիսին առաւօտը որ գարուն կը հոտի:

Աւանդական այս առաւօտուն՝ երբ ամբողջ քաղաքը դեռ կը նիրհէ՝ հանգարտ, փողոցներու մէջ կը լսուի միմիայն սա ձայնը. . .

— Սիւտճի՛ւ, սի՛ւտ, հայիս քոյուն սիւտի՛ւ. . . :

Ընդհանրապէս մայրերը կը լսեն այս ձայնը, որ մայիսի առաւօտուն տարբեր անուշութեամբ մը կը հնչէ աւանջի: Ալ քուները կը փախչին, պատուհանները կը բացուին, վարագոյրները կը քաշուին. . . օն անդր ի բնութիւն. . . մայիս է մայիս. . . :

* *

— Թէ՛ղ ըրէք աղջիկներ, վրանիդ մէյմէկ պան առէք տէ սա Կոթաշէ Խառապէն երթանք կաթերնիս հոն խըմենք, Էտքէն Աստուած ողորմած է. . . :

— Տուտու ես հոս կը խմեմ, Ֆարզ չէքի տիրոր հոս կամ. . . :

— Տուտու, Թուրիկճանը չի դայ նէ ես ալ չեմ իգար:

— Նիսպէթճի չուներ, կենէ մի՛ պաշայէք առաւօտանցով, քալէ քա Թագուհի, մենք ելլանք երթանք, թէ՛փէնին փախեր եմ, ասոր ալ վաղնալ, կ'ուզեն կան կ'ուզեն չի կան, տուն սիւտը իլէն չէքէրին ամանը տու. ես ալ պատախանները կ'սունեմ:

— Սի չիւքիւր Ալլահա. քա պէտքը չէ՞ր քի անոնք ալ կային տէ թօփիկ մը հստէլիք. . . Եայէ աշխարհք արարատ դուրս է թափեր, տամարնիդ կոտրի շան սուռաթներ. . . քա ամա ի՛նչ է՝ արեղէն չի տուած դուրս չեն ելլար նազէնիմներ. . . :

— Քա՛ մարիկ, մարիկ նայէ՛ սա Բերուզիկենց աղջիկը չէ՞. . . ո՛վ էր ըսաւ քի նշանը ետ է եղեր տէյի քովի մօրուքը թըսիլը ան կըլմանի կոր. . . :

— Քա աղէկ ըսիր անինտոր ալ եռմուռճախ սուռաթը է, հէմ ալ իմացածիս նայելով էռտունը հինգ օսկի թրախումս կ'ուղէ կոր թիւլպէնաճիի քով Խաբէճի է եղեր. . . :

— Հայտէ մարիկ կաթս լեցուր, արեւն ալ աշիլս մէջն է սանկ նստիմ:

— Տիխաթ ըրէ վրատ կանանչ չըլլայ:

— Տուր սա եբբեբէ. . . չաթ. . . քա վո՛ւյ տեսա՛ր կերած ապուրս վրաս կլոխս մէյմը եղաւ. քա աս ինչ է՝ չուրիւն ըրի, պառտախը նէմ է եղեր տէ տաքին չը դիմացաւ, էյ խաչ օր կայ ես նալլէթ ըլլայ. քիթէս պերնէս եկաւ հի՛. . . շան զաւկները բիւթիւն սէպէպը ա-

նոսք են. մին է վկայէն հետ կային նէ աս պահները կլորսս չէր իդար . . . :

—Քա մայրիկ կեցիր սրբեմ . . . :

—Քա կամայ քա եղբայրս սե . . . :

—Էյ երկու աշակերտք քէօնայ հէմէն սա նայէ եղբայրս ալ տէվերմիշ ըրաւ, քա բիճ խուռուսի, քիչիկ մը տիխաթ չընեմ . . . :

—Մայրիկ իշտէ եկանք, ո՞ւր է մեր բայը . . . :

—Բայերնիդ վար ասնի սըյրբի սիմարտներ, ըրիք եղաք մէյ մ'ալ դէվքը կ'առնէք կոր . . . վայ ծեղի առնողին կլորուն, չօլբազ չունենէր : Դեղ ժողվըտեցէք տէ տուն ճէհէլլէմ եղիք. կաթերնիդ ալ վար ասնի դէվքերնիդ ալ . . . :

—Քա վայ հիմա կը մարիմ . . . Ֆիստանս նայէ կապ կանանչ հիմայ խելքիս կուղայ . . . :

—Որ ըլլայ բօստալ . . . Ֆիստանսը մնացիր քի երթաս տէ սորվիս :

—Հայտէ առջիս ինկէք նայիմ . . . սա թախըմները տուն առ Պայծառ, Աշխն դուն ալ եղբայրս առ հա' նայիմ վըռակած չունենէր տուն սեւճըր'իցէք . . . : Նայէ ամէնը մեզի պէ՞ս են, որը աղան առեր ծառին տակը նստեր է, որը Զեֆէն հետ քէֆը կը նայի կոր, որը չօճօններով եկեր վտիթի կ'անցունէ, դո՞ւք սատանորդիներ, սատէ վիյանա կիւլլիճիւ . . . տա՛հա՞ խնտա Աշխն չուն . . . :

—Քա մայրիկ կերակուրնիս հոս ուտենք ցորեկը :

—Քալեցէք տէ ես ձեզի տունը կը հասկցունեմ ուտելիքնիդ . . . :

Յ Ե Ր Ե Վ

—Քա տուտու դէզ ըրէք ճըղըր արեւին մնացինք :

—Եավրում տահա քոջան ճորը չի քաչեց, համբերէ քիչ մը :

—Տուտուս պատմա քէչս պիտի հաղնիմ կլորսս ալ թիւլ մը պիտի առնեմ, չըլլա՞ր ես տիսր մազերս տառցունեմ նէ տուն սա մանկալը վար տար :

—Ֆիլոմէնին ըսէ քի սէլէն չըտիէ :

—Ֆիլոմէն . . . վար եկու քա աղջիկ . . . :

—Ի՞նչ կը պօռաս քա, տահա բուռասս պիլէ չեմ քսեր . . . :

—Զիֆտին քէօքը քսէ, սիւսդ ալ պակաս չէ : Եկու սա քոջայն պուտ մը ճուր տիւր, ծառքս գործ ունիմ . . . :

—Տուտու գիմացի ֆուլիկ հանըմը բէնճիրէն է՝ ըսաւ քի մէկտեղ երթանք . . . :

—Թող անոնք երկնան մեք ալ կուգանք կոր :

—Հայտէ՛ ֆիլոմէն օյինճախի մեկար դէզ ըրէ :

—Սառնախսի, չի ձգեցին քի կլորսս չտիէի քա :

—Սա քովի կակալին կանչեցէք տէ սա սէլէն տանի : Վնծի նայէ ֆիլոմէն, հոն լէյէր միւսիւ երուանդը ըսաւ կասնէ, զէվզէլլէնմիշ չըլլաս, երեսը պիլէ մի նա՝ յիւր քիչ մը ծանրը կեցիր . . . :

—Ը՛հ . . . աստ գիւպպէն ո՞վ խելք կը դնէ քի, հոգդ մըներ քա մարիկ ես ինքզինքս կիտեմ :

—Ծեղի չըսի՞ քի կանուխ կանք տէյի, հիմա տեղ լըտէք տէ չընթակեցէք :

—Սա քէօչէն դէչ չէ տուտու, նայէ՛ ինչ աղուոր է :

—Է՛հ հորտէ նայինք խալին փռեցէք տէ նստինք . . . : Վայ մարիկ հէլլաք եղայ նէ, պուտ մը ճուր տուր քա աղջիկ, իշտէ տաանի տեղ կը սիրեմ, պէտքը չէ քի հարդ հետ կար . . . :

—Ասան տուտու չիյտեմ թապիյէթը. խըս մըն է կը հանէ, մայիանիս ալ հառամ կ'ըլլար :

—Հօրդ միսը մուտեր քա աղջիկ, անշնորհք . . . :

Քա տուտու էյվալլահ սիրաիդ, սա ամէն գիշեր ծեծը կ'ուտեպ տէ կէնէ տէր կ'ելլատ :

—Հայտէ հայտէ շատ լեղուիդ մի՛ տար, պերանդ մենծ կ'ըլլայ. սա քոջան պեր ուտենք, իլիմօն առի՞ք :

—Քա վո՛ւյ տեսար մի ես եղածը. բիւթիւն բիւթիւնէ մոռցայ . . . :

—Եա՛ սիւսերնիդ վախիթ չի կայ քի . . . : Կիսա սա կէնճէն կէս խաբախ ուզէ տէ եկու :

—Մայրիկ, մայրիկ նայէ ո՞վ կ'անցնի կոր . . . :

—Աղջիդ նայէ հիմա աշիդ կը փորեմ հա՛, դէվդէկ :

—Քա տմա նայէ ի՞նչ կուտուտու տէլի խանը է, սըվիկայ փարայ չուզերնէ . . . : հէ՛ մայրիկ . . . :

—Քա սուս քա կիմանայ խելքիդ եկաւ . . . :

—Տուտու ճէպէն մանալ մը ձգեց ելլամ տամ :

—Տեղդ նստէ վըռակած ի՞նչուդ պէտք, դուք սանի շարուեցէք նայիմ :

—Ը՛հ, ը՛հ, ը՛հ . . . մասներս սիրեմ կտորճիկ մը նստէն քիչ է փախեր . . . : Էնէ տրած քոջան պէն իմ տէյէնը չի կրնար տըներ : ֆիլոմէն թապալսին մէջը քանի մը հատ տիր տէ սա կէնճին տար չելլայ երկու հոգով ըլլայ, հոտերը բէկ քէսքին ելաւ : Անուշներ ըլլայ Վ. ֆ.

ԱՅՎԱԶ ԳԱՍԱՊ. ՀԵՓ ՊԻՐ ՀԻՍԱՊ

Համբիկ, նոր լաթերդ տա ի՞նչ աղուոր վայլեց վրայիդ, ըսաւ Տիկին Մերինոս, Զատիկ առաւօտ իր աղուն, որ հագուած սգուած՝ տանը մէջ վեր վար կը պտտէր, մերթ ընդ մերթ հայելին տոջեւ կանգ առած պեխերը գոռոզաբար ոլորելով :

—Իրաւ ըսէ՛ մայրիկ, աղէկ վայլեց :

—Հասա՞. նոր փեսայ դարձար :

—Հա՛հ, նոր փեսայ ըսիր տէ, մայրիկ, արթըլտ միտքս պրածս սա տարի պիտի ընեմ, պիտի կարգուիմ :

—Համբիկ, տունին այլեւ՝ իրեքը լմնցուց չորսը մտաւ :

—Ես կարգուելէս ետքը տունի քիրայէ պիտի ապառիմ, չիւնքի տուն ալ պիտի ունենամ խանութ ալ :

—Վէստէլամ. չըսե՞ս դուն ալ՝ ամէնուն պէս շատ փարալը աղջիկ մը կ'ուզես կոր առնել. ամա՛ տուող ըլլայ նէ՛ հիչ մի՛ կենար :

—Չէ՛, չէ՛, ես թրախօմայով չպիտի կարգուիմ :

—Աճապա չըմէնորոգեմին բիանքօէն ումէտ կ'ընես կոր :

—Բիանքօի պիլէթ առած չեմ քի՛ ումէտ ընեմ :

—Վախնամ գետնէն փարա գտար :

—Գետինը փարա ձգողը ո՞վ է քի ես ալ գտնամ:
—Էյ անանկ է նէ՛ ինտոր խանութի, տունի տէր պիտի ըլլաս:

—Մտիկ ըրէ որ ըսեմ ես անանկ աղջիկ մը կ'ուզեմ առնել որ, հոգ չէ՛, թող աղւոր չըլլայ: Կ'ուզէ նէ տարիքոտ ըլլայ: Կ'օգտէ որ հայրը մայրը ունենոր ըլլան: Կ'ուզէ տեղ ունենան, ու ամենէն աւելին՝ «աման, ձայներնիս մարդ չիմանայ» ըսող, սուսիկ տեսալէն ըլլան:

—Էյ ատանկ մէկը դուն կը ճաշննա՞ս կոր:

—Հա՛, դուն ալ պէլքի կը ճանչնաս, այս ինչ փողոցը բնակող այն ինչին աղջկանը համար ինծի խօսեցան:

—Աղջիկը տեսա՞ծ ես:

—Պէտք չունիմ տեսնալու: Իմ հասկնալիքս հօրը վիճակն էր, աղէկ մը հասկցայ:

—Ես աղջիկը օր մը էքմէքճիէն հաց առած ատենը դուռը տեսայ, ըսէնկը սրուղտայի կը չալէր:

—Ձարար չունի, կնիկներուն պէս քուլիլ սկսէին ի վեր պոչապէն անթիքս եղաւ:

—Պոյն ալ քիչ մը կարծ է:

—Հոգ չէ՛, ֆիստան մը շինելու ելլանք նէ՛ խուճաշը շատ շերթար:

—Ըսին քի աչքին մէկը սանկ քիչ մը ծուռ կը նայի:

—Ես ալ անոր շիտակ նայելու չեմ ա՛:

—Խնդալու ատենը ակոսները դուրս կ'իյնան եղեր:

—Մենք ալ անկա աչնչալի խնդացնելու չենք քի ակոսները դուրս իյնան:

—Քովի սուններին նստող՝ նէմզուր հանըմը ըսաւ քի աչքերն ալ հեռուն չեն տեսնար:

—Հեռուն տեսնողն ալ իմ գործիս չի գար:

—Ալլահալէմ լեզուն ալ քիչ մը ծանր է եղեր:

—Աղէկ ա՛, սա ա՛ռ, նա ա՛ռ ըսելները չի հասկնալու կը զարնեմ:

—Մօ ետմըռմ, հատէ ըսենք քի ատոնց խաթլան՝ միչ ըլլալուդ համար կնկանդ լեզուն քիչ մը կարծ ըլլայ քովդ, իմ ըսելիքս ատ չէ, պիտի կրնաս կնիկդ պահել, Ձատկուան համար օտքիս բապուճ մը օլսուն ա՛ռ ըսի նէ՛ փարաս հիսապը է ըսելով, չառիր:

—Մայրիկ, ես տուն-փեսայ պիտի երթամ ու ծախք մը չպիտի ընեմ, հասկցա՞ր: ասոր համար հայրը ունենոր ըլլայ ըսի:

—Ատ տուն-փեսայ ել թալով մասրաֆ չընելը վախիթ մըն է եղեր ետմըռմ, հիմա անանկ՝ բան չի կայ: Քիթիթիտենց տղան աչքերնուս առջին է: Կարգուելէն երեք ամիս ետքը կաղանդ սիմիթի պէս կնիկը խօլ-թուխը տուին՝ «հրամմէ նայինք» ըսին:

—Իրա՞ն կ'ըսես կոր:

—Նապա՞, դավալը մանչը նաֆիլէ տեղը կարգուած եղաւ ու մահալլէին մէջը աղքատ մըն ալ էւելցաւ:

—Ես իսէ կ'ըսէի քի թրախօմասըդ տուն-փեսայ երթամ նէ՛ ըռահաթ կ'ընեմ:

—Սախըն հա՛, ըռահաթ ընել կ'ուզես նէ՛ դուն վաստկելու դուն խարճելու ես, չէ նէ՛ թրախօմայով կարգուելուն պէս՝ թրախօմասըդ տուն-փեսայ երթալուն մէջ ալ հիմա ըռահաթութիւն չի կայ: «այվաղ դասապ՝ հէփ պիր հիսապ»:

ԲԻԿՍԱԼԻՈՆ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱԳՐԻԳՐԻԿԻ ԿԱՌԱԽՈՒՄԻՆ ՄԷՋ

1.0)Ս.—(Բարկութեան ծիծաղով մը) տեսար ի՞նչ խաթ կերեր ես Ծաղիկին մէջ, (այս ըսելով գրպանէն Ծաղիկ հանեց եւ ներկայացուց դիմացը նստող խոշոր փորիկ Լուսեանին):

1.0)Ս.—(Օրօրը ամբողջապէս կարգալէ վերջը) կարեւորութիւն մի՛ տար, եղբայր, ատոնք ամբողջ տղայական բաներ են: (Ոչքը թերթին ուրիշ կողմերը պտուտցնելէ ետքը սկսաւ հեռագիրը կարդալ: ասորիւ 23 Մագրի-գիւղ.—Եկեղեցական կալուածներու գանձուած վարձքը վերստին գանձուելու վրայ է խոշոր փորիկ Լուսեանին: Յետոյ բարձրաձայն կարդալով):

—Այո՛ Լուսեան եւ Ն . . . ան երկու համանման բառեր են, խոշոր փոր՝ . . . այս ինձ համար է, բայց . . . ուսուից կը յուսացուի . . .

1.0)Ս.—Եղբայր իցիւ թէ անանկ ըլլայ ի՞նչ կարեւորութիւն ունի: Թերթի մէջ գրուածները:

1.0)Ս.—Կ'իմանաս, ինձ մօիկ ըրէ՛, ես ազգու յօդուած մը պիտի գրեմ տեղական թերթի մը մէջ եւ . . .

1.0)Ս.—Խոհեմութիւն չէ՛ . . .

1.0)Ս.—Ա՛յս ինչ ըսել է . . .

1.0)Ս.—Քիկերարնէ կերաք պէ՛ր, ըսականալու ինչ տեղը կայ չօք չէ՛յ . . . (խօսակցութիւնը երկար պիտի տեւէր, բայց կառախուժը Գում-Գաբու հասնելով, երկու բարեկամը զատուեցան, մին ճամբան շարունակելով եւ միւսը բարի յաջողութիւն մաղթելով: ՈՒՆԿԸՆԵՐԻ

ԿԱՏԱԿԷ ԾՆԱԾ ԿԱՏԱԿ

Բէ-բա՛ն լրագրոյ համակրելի տնօրէնը՝ ինչպէս որ Ձատիկ առթիւ զանազան անձերու նուէրներ ղըկեց, այս անգամ ալ իր սովորական առատածեղութեամբ բարեհաճեցաւ շնորհել Կէտիկ-Փաշայի նորապսակ Տէր Մարտիրոս քահանայի՝ քսան ոսկի ժամուց եւ ոսկեզօծ արծաթեայ ձեռաց խաչ մը, որուն հարազատութիւնը կ'ապացուցանէ խաչին կոթին վրայի «սաճաճ»:

Տէր հայրին զրկած նշխարները վրայ երթալուն, «յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

* * *

Կէտիկ-Փաշայի ուսուցիչ, քեզի շնորհուած Դպրոցավարութիւնը Ս. Գ. էֆէնտիէն ինչո՞ւ չես երթար առնելու: Եթէ երթալու ըլլաս գրպանդ չէբէե՛ մը դնելու չմոռնաս: զինը այնպէս է եղեր:

ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

(ԴԵՐՅԷ)

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՊՐՈՒՍՍԱ, 2 ապրիլ.—Սխալ հասցե ցուցուած է էջ-
4-ը և հին տնօրէնին համար ուստի եթէ գտնուի այդ տը-
նօրէնը, պէտք է դիմէ Տէր Սարգսէնց բեֆօժան աղային:

ՊԱՏՐԻԱՐԻՍՏԱՆ, 24 ապրիլ.—Որոշումը վերջնական
է. պաշտօնեաները ժամը 3ին դիւան պիտի մտնեն եւ
10ին պիտի արձակուին: ԽՈՇՈՐ զանգակ մը ասպարուե-
ցաւ առաստուղն հաւաքման եւ իրիկուան տղատի ժամե-
րը հնչեցնելու համար:

ՍԿԻՒՏԱՐ, 26 ապրիլ.—Ս. Խոջ վարժարանին մէջ
Քաշեք մը դարձեր է, մէկ քանի ծնողք որոշեր են իրենց
տղաքը վարժարանէն հանել:

ԳՈՒՄ-ԳԱՅՈՒԻ ԳՈՒՄ, 26 ապրիլ.—Թաղական մը
յանձնարարեց վարժարանին 150 բարենիշ տալ դասը
գիացող աշակերտի մը՝ մանրամասնութիւնք նամակով:

ՈՒՍԵԼԻ ԶԻՍԱՐ, 22 ապրիլ.—Թաղ Խորհուրդը
բաժնետանքի առարկայ եղած է, անոր համար որ իր ան-
դամներուն մէջ չէ գտնուեր մէկը, որ Զատիկ առաւօ-
տուն ճաշի համար իր տունը հրաւիրէր պատագարիչ Հայր
Սուրբը, որ եկեղեցական արարողութիւններէն յետոյ
փորը կշտացնելու համար սախաւեր է չուկայ իջնել եւ
ուտելիք փնտռել: Կ'ըստի թէ խանութները Զատիկ առ-
թիւ փախուած ըլլաւուն, Հայր Սուրբը անօթի մնացեր է:

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

→→→→→

Կրօնական ժողովը գումարուեցաւ երեք-
շաբթի օր Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, նախագա-
հութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր:

Պէտքիւք տէրէի ժամկոյը քահանայական ընտ-
րելի ներկայացուած էր. քննել որոշեց:

Պիթլիսի նորընտիր Կրօնական ժողովի հաս-
տատութիւնը խնդրուած էր վաւերացուց:

Պօթուշանի Տ. Աթանաս քահանային համար
ներում խնդրուած էր. մերժեց:

1900 տարւոյ օրացոյցի քննութիւնը խնդրե-
ուած էր, Բէհլիվանեան Տ. Խորէն Ա. քահանայի
յանձնեց:

Ուրֆայի Մխիթարեան Տ. Խորէն Սրբազան
Պոլիս գալ խնդրած էր. նկատելով որ այն կող-
մերը քահանայ ձեռնադրելու համար եպիսկոպոսի
մը պէտքը կայ. մերժեց: Նոյնպէս մէկ քանի ե-
ղեցականներու մասին կարգ մը տնօրինութիւն-
ներ ըրաւ:

—Պրուսայի և Ռուսթոյի առաջնորդները
անցեալ երկուշաբթի օր ճամբայ ելան Էջմիածին
երթալու համար: Յաւաքիկայ շաբթու մէջ ալ Կե-
տարիոյ և Պիլէճիկի առաջնորդները ճամբայ պիտի
ելան Նոյն նպատակաւ:

Այս վարդապետները Էջմիածին կ'երթան ե-
պիսկոպոսանալու համար:

—Ս. Պատրիարք Հայրը ընկերակցութեամբ
Ա. Գործակատար Տ. Ներսէսեան Տիգրան Էֆէնտիի
հինգշաբթի օր Բ. Դուռը երթալով, տեսակցու-
թիւններ ունեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարդոս և ներ-
քին գործոց նախարար փաշաներուն հետ:

—Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ իր հետը ունե-
նալով Ա. Գործակատար Տ. Ներսէսեան Տիգրան Է-
ֆէնտին կայս. պալատ գնաց արարական տարե-
գլխոյ շնորհաւորութեան համար:

Յ Ո Ւ Ղ Ա Ր Կ Ա Ն Ո Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

ԳԵՐԵՐԶ. Տ. ԱԶԱՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻՍՏԱՆ

Անցեալ կիրակի առաւօտ մեծ հանդիսաւորու-
թեամբ կատարուեցաւ Տ. Ազարեան Պատրիարքի
յուզարկաւորութիւնը:

Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ պատարագեց
պատրիարքական Տեղապահ Տ. Աւետիս Արքեպիս-
կոպոս Արքիարեան, որուն ներկայ գտնուեցան Իզ-
միրի, Պրուսայի, Մշոյ հայ-հռոմէականաց առաջ-
նորդները, բաղմաթիւ վարդապետներ, վեներաբլոյ
և վիճնայի Մխիթարեան միաբանութեանց ներ-
կայացուցիչները, ինչպէս նաև Յունաց պատր. փո-
խանորդը, պուլկարաց Էքզարքին Փոխանորդը, Բո-
ղոքական հայոց ազգապետը, Հրէից բաբունապետի
կողմէ ներկայացուցիչներ, Յոյն-կաթոլիկ, Ասորի և
ուրիշ օտար եկեղեցականներ և լատին միաբանու-
թեանց ներկայացուցիչներ: Պատարագի աւարտու-
մէն յետոյ Տ. Ներսէս եպիսկ. ճնտոյեան ամպիոնը
ելլալով, զբաւոր դամբանական մը խօսեցաւ, որով
թուեց հանգուցեալ Պատրիարքին բարեմասնու-
թիւնները իբր լեզուագէտ, վարչագէտ և Աստ-
ուածաբան:

Յետոյ, թափօրը կազմուեցաւ հետեւեալ կեր-
պով. առջեւէն կերթային թաղապետական պաշ-
տօնատարներ և ոստիկաններ, յետոյ Անարատ
Յղութեան մայրապետանոցի աշակերտուհիները,
Բանկալթիի և Գատրգիւղի Մխիթարեան վարժա-
րաններու աշակերտները: Ասոնցմէ ետքը կուգար
գահաւորաձեւ դադաղը զոր տասը վարդապետ-
ներ կը կրէին և որուն առջեւէն բարձի մը վրայ
կը տարուէին Տ. Ազարեան Պատրիարքին պատ-
ուանշանները: Դադաղին ծովերը բռնած էին Պատ-
րիարքարանի վարչական ժողովին եկեղեցական և
աշխարհական անդամները: Թափօրին կը նախա-
գահէր Պատրիարքական Տեղապահ Արքեպիսկո-
պոսը: Թաղման կարգը կատարուեցաւ Ս. Յովհան
Ոսկեբերան եկեղեցիին մէջ, ուր արդէն ներկայ կը
գտնուէին, պապական նուիրակ Տ. Պօնէթի, պե-
տական ներկայացուցիչներ ու դեսպանական մար-
մինը: Արարողութիւններու աւարտումէն վերջը
հանգուցեալ Պատրիարքին մարմինը քառաձի մե-
ռելակառքով մը փոխադրուեցաւ վերստին Ս. Աս-
տուածածին եկեղեցին, ուր ամփոփուեցաւ յա-
տուկ դամբարանին մը մէջ:

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց քիւ 308 Բոնֆորտիայի դիմաց

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իրենց վաճառատունը վերադարձնում է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն կանանց չընդգրկուող համար ամեն տեսակ պիտոյք, Տապալի, կոճակ, ալիւն, ժապաւէն, ժանեակ, եւայլն եւայլն. ու կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղեններ, Բարիդի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաստուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարատեւութեամբ արդէն արդոյ յաճախորդաց վստահութիւնը գրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնարարել:

ԷՔԻԹԱՊԼ

[ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ

Կենաց Ապահովագրական Ընկ.

ԵՐԱՇԽԱՐՀՈՐԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻՆ Է

1 Միլիառ 227 միլիոն Զրանք

ՆԵՐԿԱՅՍՅՈՒՅԻՉ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ԴԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Չազմագներլար, Վալիսէ խան

Բառգիրք Անգլ.-Հայ. Վ. Յ. Յակոբեան, գին քառորոնէ 54, ընտիր լաթիկով 60, ընտիր թղթով 108 : Գաւառական կարօտ դպրոցաց ղեղձ 30 % :

Բառգիրք Հայ-Գաղղ. Ն. Տէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անուանգրքով քառորոնէ 15, լաթակաղով 17 1/2 : Կարօտ դպրոցաց ղեղձ :

Պէտք ունեցողներն ուղարկեն իրենց պարտին:

ՎԱՐՁՈՒՄ ԵՒ ԲԵՆ

Բաց ի հայ եւ հայաստանի ներսէն բազմաթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Զօրայի, եւ այլ բազմաթիւ երեսիկի հեղինակներու, հանդէսներ, ամէն տեսակ դատագրքեր, անգլագրական պատկերազարդ գրքեր: Ուսուցիչք, ուսուցչուհիք, գրատէքը կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն եսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը անխիղ է:

[Հաստատեալ յամիւն 1852]

ՏՐԲ. Ս. ԽԱԶՍՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄԵՐԻԿԱՆ

Թ/Ա 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Խանի Գարեջրատան վրայի յարկը - Ֆիշը Զըպուգ - Ֆեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաապաստիկ ցաւած տկոսներն մէկ անգամէն կը լեցուին, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորանար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացիուն արհեստական ակօսներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի մեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն եւ ընդհանրեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցողիչ դեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ արքայաներու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա. Զ. Գ.

Այս անգամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհականամքառա դերձաններն հընարիչ Մեթոյովիչի գրատենեակին օր ի Կ. Պոլիս Գաւառաւ խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արդոյ հասարակութիւնէն որ փութան փորձել այս դերձաններն: Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարկւրաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստելոց:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրին. 50, Վեցմա 25, Եռմա 15 դր. Օտար երկիրներ » 12, » 6, » 3 ֆր Դրամի տեղ բոսթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուին Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԽՄԲԱԾԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Արտօնատէր Ա. ՍԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ

Զիւմպիլի խան միջնայարկ թիւ 18